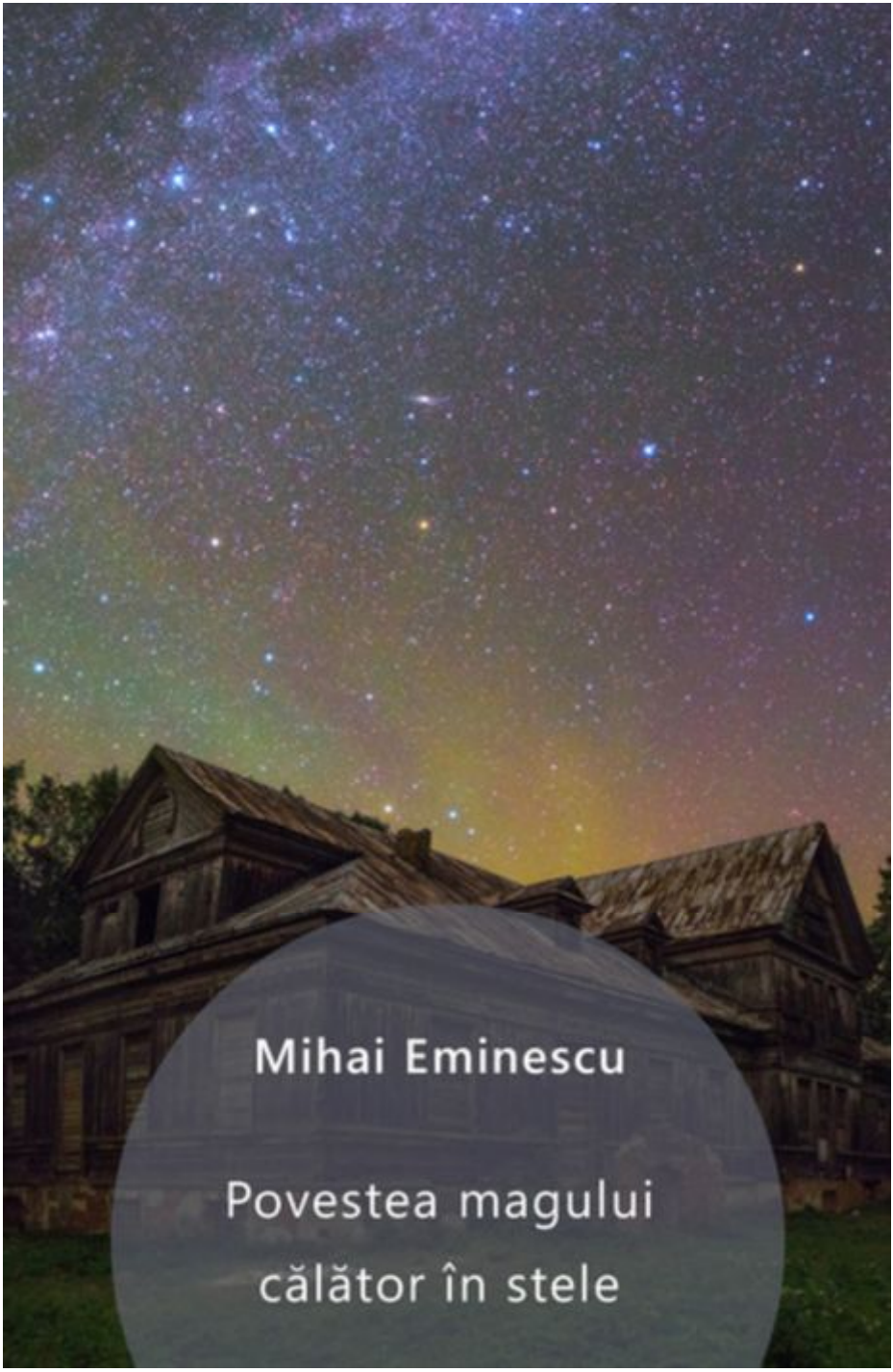
Mihai Eminescu
Povestea magului
călător în stele

Mihai Eminescu

Povestea magului călător în stele

Editura Bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul
Ministerului Afacerilor Externe
Departamentul Politici pentru Relația cu
Românii de Pretutindeni

I

În vremi de mult trecute, când stelele din ceriuri
Erau copile albe cu părul blond şi des
Şi coborând pe rază ţara lor de misteruri
În marea cea albastră se cufundau ades;
Când basmele iubite erau înc' adevăruri,
Când gândul era pază de vis şi de eres,
Era pe lumea asta o mândră 'mpărăţi
Ce – avea popoare mândre, mândre cetăţi o mie.
Domnea în ea atuncea un împărat prea mare,
Bătrân, cu ani o sută pe fruntea lui de nea
Şi mâna lui sbârcită, uscată însă, tare,
A ţărilor lungi frâuri puternic le ţinea.
Şi ţările 'nflorite şi 'ntunecata mare
La glasul lui puternic gigantic se mişca.
Dar nu se miră lumea de braţu-i ce supune,
Ci de a lui adâncă şi dreaptă 'nţelepciune.
În sala cu muri netezi de-o marmoră de ceară,
Pe jos covoare mândre, cu stâlpi de aur blond,
Cu arcuri ce-şi ridică boltirea temerară,
Cu stele, ca flori roşii pe – albastrul ei plafond,
Cu arbori ce din iarnă fac blândă primăvară
Şi 'ntind umbre cu miros pe-a salei întins rond,
Acolo sta 'mpăratul... – boierii lui de sfat –
Pe tronu-i de – aur roşu sta mut şi nemişcat.
Ca aripe de lebezi mari, albe, undoioase,
Pletele argintoase pe umerii-i cădea
Şi barba lui cea lungă pe piept îi cădea deasă,
Dar ochii, stele negre, întunecaţi sclipea;
Sprâncenele-i bătrâne se 'ntunecau stufoase,

În mână sceptru de – aur, povara lui cea grea,
Pe fruntea lui cea ninsă de aur diadem –
Părea c'aşteaptă-a morții întunecos problem.
Boerii dimprejuru-i pe scaune de – onoare
Păreau că-s zile stinse pierdute în trecut,
Cu fețele lor palizi ca raza cea de soare,
Cărunți, cu barbe albe pe pieptul cel tăcut;
Pe frunți ce grămădise a anilor ninsoare,
Pe umerii lor vremea cu paşi mari a trecut.
Ca zilele alb stinse, ei din trecutul lor
Priveau la acel soare ce li-a lucit cu dor.
De-odată împăratul din tronul lui se scoală
Ca regele pustiei din stânca de granit;
În curte oastea sună cântarea triumfală.
Poporul o aude mişcându-se 'miit.
Din muri, din stâlpii netezi, stindardele de fală
Desfăşurate tremur la sgomotul ivit.
Lui glasul îi tremură... dar răspicat şi blând
Vorbe mărgăritare le 'nşiră tremurând.
„Vremea pe ai mei umeri s'a grămădit bătrână.
Din oase şi din vine a stors a vieții suc
Şi slabă şi uscată e 'mpărăteasca-mi mână.
Brad învechit prin stânce pe tronu-mi mă usuc,
Curând va 'ntinde moartea mantaua ei cea brună
Pe mine... Şi suflarea-mi aripile-i o duc.
Cu rece – aghiazmă moartea fruntea mea o sfințeşte
Şi inima-mi bătrână bătăile-şi răreşte.
„Şi sufletu-mi pân' n-a 'ntins îmflatele-i aripe
Spre-a stelelor imperiu întins ca şi un cort,
Nainte până corpu-mi să cadă în risipe,
Nainte de-a se rupe a vieții mele tort,
Rog cerul să 'nmulțească hotarnicele clipe,
S'urnesc pe umeri tineri imperiul ce-l port –

Pe-a fiului meu umeri voiu pune pân' trăiesc
Imperiul gigantic, purpuru 'mpărătesc.
„Dar viața are multe alunecuşuri rele,
Prea 'mbie pe oricine cu chipul ei cel drag
Şi frâurile lumii să i se pară grele,
Din mâni el să le scape la al domniei prag;
Căci zilele – unui rege primejdii au în ele –
El poate să aleagă-a plăcerilor şirag
Ş'atunci devine umbră – pe mână de mişei
Cad frâele şi dânşii duc lumea cum vor ei.
„Nainte de a pune pe brunele lui plete
Coroana mea de aur, – eu voiu ca să-l încerc.
Nu voi ca să se lase plăcerilor şirete
Ce strâng în lanț de roze a cugetărei cerc;
Nu voiu ca lumea asta cu visuri să-l îmbete,
Căci cei mai mulți din oameni după nimic alerg –
Să vadă 'n cartea lumii un înțeles deschis,
Căci altfel viața-i umbră şi zilele sunt vis.
„De-aceea înainte de-a morți-mi sântă oră
V'am adunat, pe-al vieți-mi mintos areopag.
De-acolo de-unde râuri spumoase se coboară
În umbra 'ntunecoasă a codrilor de fag,
Pe muntele gigantic ce fruntea şi-o strecoară
Prin nori până la soare-trăieşte – un bătrân mag.
Când încă eram tânăr el tot bătrân era:
Al vremilor curs vecinic nu-l poate turbura.
„În fruntea lui e strânsă un ev de 'nțelepciune,
Viața lumii toate în minte-i a 'ncăput.
Trecutul... viitorul, el poate-a ți le spune;
Bătrânu-i ca şi vremea cea fără de 'nceput
Şi soarele din ceruri la glasu-i se supune,
Al aştrilor mers vecinic urmează ochiu-i mut.
De-aceea voiu ca dânsul pe fiul meu să 'nvețe
Cari cărări a vieți-s deşarte, cari mărețe.

„Dar el din a lui munte în veci nu se coboară,
Căci nu vrea ca să piardă din ochi a lumei căi,
Ca nu cumva măsura, cu care el măsoară
În lipsa-i să se schimbe... şi el, întors din văi,
Silit ca să înceapă din începutu-i iar
Să nu poată s'oprească gândirea celor răi.
Şi cine – enigma vieţii voeşte s'o descue
Acela acel munte pe jos trebui să-l sue".
Cu buclele lui negre, ce mândre strălucite!
Cu faţa lui cea trasă, ce dureros de pal!
Cu ochii mari ce-şi primblă privirile-i unite,
C'o frunte 'n bucle-şi pierde puternicu-i oval –
Astfel feciorul tânăr pe cugetu-i (ţintit e)
Stă rezemat de pragul auritului portal:
A tatălui său vorbă aude şi se 'nchină –
Un semn că se supune măsurei ce-o destină.
S'apropie cu pasuri modeste, line, rare
Şi umil îngenunche pe treapta de la tron:
„Pe mâne, pe când noaptea v'aprinde blându-i soare,
Când clopotul va plânge cu-al serei dulce ton,
Atunci eu mă voiu duce, pe calul pag călare,
M'oiu duce pân' la poala a muntelui Pion
Ş'apoi pe jos de-acolo eu muntele – am să sui
Ca gândurilor mele aripe să le pui.
„Aripe, ca să ştie ce e deşertăciunea:
Să treacă ale lumii curs mizer şi meschin,
Ca pasul vieţi-mi toate să-l ducă 'nţelepciunea,
Ca sigur să calc calea vieţii cea de spini,
Ca tot ce eu voiu face să fie fapte bune,
Să n'ascult decât glasu – adevărului senin;
Şi sarcina vieţi-mi să-mi fie cât de grea,
Voiu şti s'urmez, părinte, cu râvnă calea ta".

II

În munți ce puternici din codri s'ardică,
Giganți cu picioare de stânci de granit,
Cu fruntea trăsnită ei norii despică
Şi vulturii 'n creeri palate-şi ridică
Ş'uimiți stau în soare privindu-l țintit.
Acolo prin ruini, prin stânci grămădite
E peştera neagră zăhastrului mag;
Stejari prăvăliți peste râuri cumplite
Şi stanuri bătrâne cu muşchi coperite;
Încet se cutremur copacii de fag.
Vuind furtunoasa-i şi straşnică arpă
Trec vânturi şi clatin pădurea de brad,
Prăval pietre mari din culmea cea stearpă,
Aruncă bucăți cu pomi şi cu iarbă
Ce 'n urlet în râuri se nărue, cad.
Furtuna la caru-i lungi fulgere 'nhamă
Şi-i mână cu glasul de tunet adânc,
Vuieşte a vântului arfă de-aramă
Şi vulturu 'n doliu copiii şi-i chiamă,
Prin nouri cad stele şi 'n abis se sting.
Şi grindini cu gheața cu ghemuri ca rodii
Se sparg de a stâncelor coaste de fier
Şi 'n ceruri se 'ncurcă, auritele zodii
Şi dracii la râuri adun licapodii
Şi iarna mugeşte călare pe ger.
De-asupra-ăstui munte cu fruntea sterpită,
De-asupra de lume, de-asupra de nori,
Stă magul; priveşte furtuna pornită:
De-asupra lui soare cu raza iubită,
Desupt iarnă, ploae, zăpadă, fiori.

El cartea-şi deschide, la ceruri priveşte
Şi zodii descurcă în lungul lor mers.
E-o carte ce nimeni în veci n'o citeşte
Cu semnele strâmbe întoarse – arabeşte:
Sunt legile 'n semne din ăst univers.
Cu barba lui albă de vânt răscolită,
Aruncă pe lume el ochii lui suri
Şi chiue vântul cu – aripa sburlită,
Adună şi sparge o turmă cumplită
De nori ce aleargă trăsnind în păduri.
Prin noaptea bătrână, ursuză, voinică,
Prin nori ce se clatin, se luptă, se sparg,
Feciorul de rege trecea fără frică –
Pe munte luceşte o flacără mică
Cu raze ce taie 'ntunerecul larg.
În van la picioare-i fug râuri spumate
Şi stâncele rupte în cale-i s'aţin,
Nimic nu-i în stare s'oprească v'odată:
Cu pasul lui sigur prin râuri înnoată,
Se 'ndreaptă spre ţelul cel mic şi senin.
Stejarii cei rupţi sunt podeţe pe râuri,
Lumine de fulger cărări îi arat',
Deşi cerul lasă a vântului frâuri
S'asvârle toţi norii de-a muntelui brâuri,
El trece la astrul ce luce curat.
Retras în sală mare de marmură trandafirie,
Încins în strălucitul şi negrul lui talar,
Privirea lui o 'nalţă pe-a cerului câmpie
Şi cugetul lui sboară în lumi fără hotar.
Şi gând cu gând se 'mbină în lungă reverie
Şi buzele-i se mişcă c'un zâmbet blând, amar
Şi sufletul îl împlu dorinţi nemărginite
Ca marea de adânce cu valur'le uimite.

Ce sufletu-i doreşte se ’ntreabă şi nu ştie,
Se uită ’n stele, ’n lună, ce ca un vis de-argint
Cu faţa ei cea blondă lungi nourii sfâşie
Şi visuri lungi gândirea i-o ’mbată şi i-o mint.
Aripa unui înger el simte că-l mângâie
Şi neteda lui frunte o-atinge tremurând –
Şi gâtul ăstui înger ar vrea ca să-l cuprinză,
Cu el să sboare ’n ţara steloasă şi întinsă.
Spun mite – zice singur – că orice om în lume
Pe-a cerului nemargini el are o blândă stea,
Ce ’n cartea veciniciei e – unită cu-a lui nume,
Că pentru el s’aprinde lumina ei de nea;
De-aceea ’ntreb gândirea-mi ca să-mi răspund’ a nume
Din marea cea albastră, care e steaua mea?
E – acel trandafir roşu, ce mut – duios – uimit
Luceşte – un gând de aur de-asupra-mi în zenit?
Un om se naşte – un înger o stea din cer aprinde
Şi pe pământ coboară în corpul lui de lut,
A gândurilor aripi în om el le întinde
Şi pune graiul dulce în pieptul lui cel mut.
O candelă a vieţii, de cer steaua depinde
Şi îmblă scriind soartea a omului născut.
Când moare a lui suflet aripele şi-a ’ntins
Şi renturnând în ceruri pe drum steaua a stins.
Dar ce e acea steauă? E-o candelă aprinsă,
De-a cerului mari valuri e dusă pe-al ei drum?
E-o pară aurită de-a firii pom suspinsă
Ce cade scuturată de-a morţii lung samum?
Şi dacă e o lume puternică, întinsă,
De viaţa mea-i legată viaţa unei lumi?
Pe capul meu şi ’ntoarce destinurile sale
Când mor ea cade stinsă ’ntr’a caosului vale
De ce de-a mea viaţă o lume e legată,
De ce un înger palid din cer s’a coborât

Ca trupul meu să 'nvie cu flacăra-i curată,
De ce-un geniu coboară în corpul cel urât,
De ce orice ființă din cer e condamnată
O viață să petreacă în scutece vârât?
Cine prescrie legea la orice înger blând
Ca 'n viața-i să coboare odată pe pământ?
Şi murii netezi, roşii, de marmură curată
Lumina lunii blânde în sală o resfrâng.
Şi aeru 'mprejuru-i, lumina-i colorată,
Căci razele se 'mbină, se turbură, se frâng,
Şi 'n dulcea atmosferă uimită, purpurată
S'aud glasuri uşoare ca arfe care plâng.
Dar nu-i sunet aievea... ci-a gândurilor sale
Glas tremurat şi dulce îi răspundea cu jale:
Când Dumnezeu crează de geniuri o ceată
Să cerce vrea p' oricare de-i rău ori de e bun,
Căci nu vrea să mai vadă cum a văzut odată
Că cete rele d' îngeri la glas nu se supun,
Că cerul îl răscoală cu mintea tulburată
Pân' ce trăsniți se prăvăl în caosul străbun;
De-aceea-în om ce naşte, din îngeri ori şi care
Odată 'n vecinicia-i coboară spre cercare.
Când sună 'n viața lumii a mieze – nopții oră
Atunci prin ceruri îmblă zâmbind amorul orb,
De îngeri suflete – albe văzându-l se coloră
Şi ochii lor albaştri privirea lui o sorb;
Plecând spre pământ ochii ei timizi se 'namoră
În pământeşti ființe cu fragedul lor corp
Şi prin a lumii vamă cobor bolnavi de-amor
În corpurile de – oameni ce – aştept' venirea lor.
Dar pân' ce corpu 'n lume un înger îl cuprinde,
De-asupra vămii lumii pe luminoase căi
Imperiul lui cel mare o stea în cer aprinde –
Acolo el domneşte, lăsând a lumii văi.

Dar de viața-i lumească domnia ’n cer depinde:
De-i rău, steaua s’aruncă în noaptea celor răi
Şi lumile nestinse pe-a cerului cununi
Imperii sunt întinse a îngerilor buni.
Abia părăsesc unii a domei mari pilastri,
Abia părăsesc cerul şi înfloritu-i cort,
Abia au vreme – a pierde puternicii lor aştri.
Coboară ’n lume, află amorul lor că-i mort.
Atunci îl iau în brațe şi luminând albaştri
În lumea lor bogată cu lacrimi ei îl port –
Sunt îngeri blânzi şi timizi, aşa nevinovați
Încât în astă lume nu trebuesc cercați.
A unui înger palid ursita pământească,
Legată e de soarta corpului ce-l aleg.
Atârnă de viață domnia lor cerească:
Ce samănă în lume, în stele ei culeg;
Nefericiți adesea, ce-o soarte ’mpărătească,
Un om ce-i născut mare în lume îşi aleg;
Un împărat puternic dar înfocat când moare;
O stea urieşască în caos se coboară.
Dar în acest cer mare ce ’n mii de lumi luceşte
Tu nu ai niciun înger, tu nu ai nicio stea,
Când cartea lumii mare Dumnezeu o citeşte
Se ’mpiedică la cifra vieți-ți făr’ să vrea.
În planu – eternității viața-ți greşală este,
De zilele-ți nu este legat’o lume-a ta.
Genii beau vinu – uitării, când se cobor din ceruri;
Deschise-ți-s, nebându-l, a lumilor misteruri.
Greşeli de astea ’n lume se ’ntâmplă adesea multe
Şi ’ncurcă-a veciniciei mult înțeleptul plan.
Găseşti în lume oameni cu mințile oculte
Cari cunosc a lumii gândire de titan;
Să ştii însă, că, oamenii în veci nu vor s’asculte
Şi ’n basme au un nume: li zice năsdrăvan.

La gânduri uriaşe a lor minte asudă,
Da oamenii-i înconjor şi nu vor să-i audă.
Deşi rari şi puțini-s, lumea nu va să-i vază,
Viața lor e luptă, când mor se duc neplânşi.
Ei n'au avut la leagăn un blând înger de pază
Şi-a lor ochi de durere sunt turbure, şi stinşi;
Dară deşi blânzi îngeri îşi varsă a lor raze
În sufletul lor, totuşi ei mari îs şi distinşi,
Căci Dumnezeu în lume le ține loc de tată
Şi pune pe-a lor frunte gândirea lui bogată.
Dar-e un înger palid cu lungi aripi şi negre,
În aste firi mărețe în veci e 'namorat.
Păcat numai c'amoru-i stinge sisteme 'ntegre,
Întorsu lui omoară p' oricine l-a-ascultat,
Seducător trimite plăcerile – alegre
Şi de asculți cântarea-i geniu-ți e sfărmat.
A celor trecătoare în mâna lui e soarte,
Frumosu-i ca nealții şi numele-i e: Moarte!
De-aceea să n'asculți tu sublima lui cântare
Căci morți-s pe vecie acei ce o ascult,
În fiecare secol un alt amant el are
Şi cel care-l iubeşte rămâne 'n veci ocult.
Ascultă glasu-mi rece: eu sunt un seraf mare.
De Domnul eu trimisu-s, căci te iubeşte mult,
Să scap a ta ființă de caosu-i imens –
Eu în glasul gândiri-ți am pus acesta sens.
Că dincolo de groapă imperiu n'ai o lume,
De asta ție n'are de ce să-ți pară rău;
A geniului imperiu: gândirea lui – anume;
A sufletului spațiu e însuşi el. Ca grâu
Vei sămăna în ceruri a gândurilor sume
Şi – atunci realizate vor fi, vor sta mereu.
Că 'n lumea din afară tu nu ai moştenire,
A pus în tine Domnul nemargini de gândire.

În aste mari nemargini unde gândiri ca stele
Lin înfloresc, miriade s'amestecă, contrag;
Zidite 'n dome mândre, de cugetări castele
Se darmă la suflarea-ți şi 'n taină se desfac
Sau la dorința-ți numai se mişcă ca mărgele
Şi sun' cântări, ce vibră – se 'ntunecă şi tac;
Astă nemărginire de gând ce-i pusă 'n tine
O lume e în lume şi în vecie ține.

Când mintea va cuprinde viața ta lumească,
Când corpul tău cădea-va de vreme risipit,
Vei coborî tu singur în viața-ți sufletească
Şi vei dura în spațiu-i stelos nemărginit;
Cum Dumnezeu cuprinde cu viața lui cerească
Lumi, stele, timp şi spațiu ş' atomul nezărit,
Cum toate-s el şi dânsul în toate e cuprins
Astfel tu vei fi mare ca gândul tău întins.

De – astă viață mândră de vrei să ai o ştire
Gândeşte num' atuncea la visuri şi la somn,
Ca mort e corpul rece în noapte, nesimțire,
Pe creațiuni bogate sufletul este domn;
În ocean de stele, prin sori, nemărginire,
El îmblă, risipeşte gândirile prin somn;
Deşi nu sunt aevea aceste lumi solare
El tot le vede, simte, le – aude şi le are.

Când omul risipitu-i, un lut fără suflare,
Sufletul în afară rămâne surd şi orb:
Un cântec fără arpă, o rază fără soare,
Un murmur fără ape, e suflet fără corp,
Dar înăuntru-i este o lume 'ntinsă mare,
Aevea-i pentru dânsul. Cum picături ce sorb
Toate razele lumii într'un grăunte – uimit,
În el îs toate, dânsul e 'n toate ce-a gândit,

Seraful îşi sfârşise vibrata – cugetare,
Gândirea tace – asemeni în fiul de 'mpărat,

Şi galbenă ca gheaţa ruptă din nori răsare
Luna şi trece moartă pe cortu' nnourat
Şi cerul nori gândeşte, nori mari de răsbunare
Ce vor să biciuiască pământul răsculat
Şi noaptea – înşiră ceasuri pe firu-i incolor
Ca râul care-şi mână trecutu 'n viitor.
Deodată vede că nori se despică
În două şi cale îi fac printre ei.
Ajunsu-i în culme, sub dânsul o clică
De vânturi s'alungă prin nouri şi-şi strică
Aripa de stânce, se clatin' în văi.
Sub el vijelia cea neagră, turbată,
Cu caii de fulger cutreer' nebuni
Şi bate în vânturi, pe nori răsturnată,
Ea stâncile 'ndoaie şi grindină fată,
Amestecă lumea, frământă furtuni.
De-asupra-i pe bolta albastră, senină,
Cald soare luceşte şi îmblă cu drag.
Pe-a muntelui streşnă de stânci în ruină,
Pe-o stea prăvălită, cu cartea în mână,
Adânc se gândeşte puternicul mag.
„Părinte – el zice – şi – adânc i se 'nchină,
Bătrânul meu tată aici m'a trimis".
„Venit-ai? – bătrânul răspunde – suspină,
Pe faţa lui trece zâmbire senină,
C'o mână el cartea cea veche a 'nchis.
„Văzut-am din carte-mi, că viaţa bătrână
Curând se sfârşeşte – ş'asupra – ăstui gând
Uitat-am eu lumea – durere străină
În suflet pătrunse, cu – aripi de lumină –
Şi pân' mă uitasem scăpă din pământ
„Furtuna turbată... Din mii de furtune
Ce – asupra pământului îmblă sburând
Sunt câteva cari de mult îs nebune,

De-aceea legate de pietre bătrâne
Le țin încuiate ’ntr’a muntelui fund.
„Şi pân’ m’apucase de tatăl tău jele
Bag seama că una din de-a scăpat,
A rupt cu aripa v’o câteva stele,
Trântitu-le-a ’n nouri şi ’n vânturi rebele
Şi codrii mei vecinici i-a mai măturat.
„Aşteaptă, copile, să caut o vrajă
În carte... Să chem eu giganticul vânt,
Pe aripi să-i pue o mie de maje,
S’o lege de stânce, să-i stee de strajă
În neagra ’chisoare în fund de pământ...”.
Şopteşte: vânt falnic furtuna o ’nhață,
Aripele-i leagă – o bagă în stânci,
Acolo cu lanțuri o leagă de brațe;
Cu ’ncetul a cerului nori se desfață
Încet se ’ncrețesc peste văile – adânci.
„Copile, acuma pericol nu este –
Urmează-mi în munte, în salele-mi mari,
Acolo-mi vei spune de tatăl tău veste.
În viața-ne fost-am Pilad şi Oreste –
El moare-şi ’n lume rămân singur iar.
„Nainte de moarte trimis-a pe tine,
Ca vieți-ți să dau eu bătrânul meu sfat
Şi asta de sigur făcut-a el bine:
Primejdii te-aşteaptă şi, fără de mine,
Se poate de ele că n’ai fi scăpat.
„De-ai fi ca alți oameni atuncea se poate
Ca soartea ta ’n bine din rău aş schimba,
Dar semnul tău nu stă în cartea mea toată.
A sorților stele de mine-s purtate
Da tu în tot cerul nu ai nicio stea.
De-aceea eu nu pot nimic pentru tine.
Scrisoarea-ți menită eu nu pot s’o schimb,

Ce e, pot preface... Ce ’n stele senine
Nu-i scris – eu nu pot şti. Sunt scrieri streine
Gândite de Domnu ’ntr’a sorilor nimb.
„Dar pot să-ţi arăt a pierzărilor cale
Ca ’n ea să n’aluneci, ca neademenit
De-un înger c’ochi verzi cu trăsurile pale,
Ce lumii aduce durere şi jale
De moarte, de care adânc eşti iubit”.
El zice ş’a lene coboară la vale,
La porţi uriaşe ce duc în spelunci.
De stânci prăbuşite gigantici portale
Descue şi intră în mândrele hale
De marmură neagră, întinse şi lungi.
Pilastri de aur pe muri se coboară,
Pe jos sunt covoare ţesute ’n flori vii
Şi stele, în candeli dulci raze presară
Şi aeru-i dulce ca ’n noaptea de vară
Şi razele-s calde şi trandafirii.
Prin hala cea mare cu pasure line,
Ei trec şi prin bolte săpate ’n granit
Ei intră ’ntr’o sală cu miroase plină;
A murilor marmuri lucind ebenine
Ca negre oglinde de tuciu lustruit.
Bătrânul în urmă-i el poarta o ’nchide.
Adânc întuneric i’nconjur’ atunci –
Pe masa cea mare încet el aprinde
Potirul albastru viorelei cei blânde,
Ea – aruncă ’n negru – aer raze, vinete dungi.
Pe-un tron, împăratul, de roşă mătasă
S’aşază, se uită ’n marmoreii muri.
Bătrânul alături pe-un scaun se lasă
Şi flori răspândesc adormite miroase
Ca mirosul proaspăt a verzii păduri.

Şi razele – albastre prin sală aleargă.
Fantastic bătrânul s'ardică şi blând
În aer înalță puternica-i vargă.
Pe-oglinda cea neagră, profundă şi largă
Încet încet pare o umbră de-argint.
E vânăt la față ca mărgăritarul,
Pe albii lui umeri aripi se desfac
Şi luciu c'argintul îi este talarul;
În mâna lui mică el ține păharul
Somniei... Pe frunte-i flori roşii de mac.
Cad pletele, blonde şi lungi spice de – aur,
Închisă 'n lungi gene privirea lui stă;
O cupă cu versuri, cu cifre de maur
I-a 'n mână Bătrânul – ca sânge de taur
Un vin roşu toarnă şi regelui dă.
Văzând umbra albă pe negrul părete
Din tron împăratul genunchie uimit,
În vis umbra râde – şi lungile-i plete
Ca aurul blonde se las răschiete
Pe netezii umeri, pe albul ei gât.
„E somnul, bătrânu 'n ureche îi spune –
O vorbă să nu spui, căci dacă nu taci
Ca visul el piere – cu greu se supune
La magica-mi vorbă – las stele să sune,
Ca 'n tabla cea neagră să-l prind – Tu să faci
„Ce-oiu spune". O cupă pe margini cu aur
El ia şi 'n ea varsă cristalicul vin.
Stau în jurul cupei cu cifre de maur
Obscunse vrăji scrise... Ca sânge de taur
E vinul şi totuşi e clar ca rubin.
„Bea-zice-atunci somnul din muri se coboară
Şi ochii-ți sărută cu dulce surâs;
Atunci tu grumazu-i cu brațu 'nconjoară,

El aripa lui şi-o ridică şi sboară,
Te duce cu dânsul în lumea de vis”.
Şi Junele bea şi adoarme. De-odată
Pe ochi buze calde şi moi a simţit.
El braţul şi ’ntinde şi ’nlănţue ’ndată
A umbrei dulci umeri şi netezi... Umflată
El simte aripa că ’n sus a pornit.
Pe umerii umbrei el fruntea şi-o lasă
Şi – aude suflarea-i cea caldă bătând
Şi dus el se simte în lumi luminoase,
În corure sfinte, prin stele – auroase
Aude cum sună aripa de-argint.
El ochi-şi deschide, de-asupra lui vede
Doi ochi mari albaştri, adânci visători.
A lui fericire el mai că n’o crede,
El gura şi – apasă pe blondele-i plete
Şi faţa cea pală i-o mângâie ’n dor.
E beat de a visului lungă magie,
În braţe-i pe înger mai tare-a cuprins
Şi umbra surâde, cu – aripa -l mângâie
Şi gura-şi apleacă în dulce beţie,
I-apasă pe buze-i sărutu-i aprins.
„Vezi tu, zice umbra, pe-a hăului vale:
Pământul cu munţi-i ce fumegă stins,
Cu mări adormite ce murmură ’n jale;
Dorm populii, ţări şi cetăţile sale.
De-asupră-ţi oceanul de stele întins.
„Pământul departe ’ntr’un punct s’a contrage
Căci lumi de departe în puncte se schimb,
Dispar a pământului visiune vage,
A stelelor ţară curată se trage,
Aleargă, trăieşte a aştrilor timp.
„O stea, un imperiu întins e şi mare,
Cu sute de ţări şi cu mii de fiinţi.

Cetățile mari răspândite-s în soare,
Palate de-argint se ridic gânditoare
Şi regii sunt îngeri cu aripi de arginți”.
Şi sufletul liber privirea-i sânțită
O nalță pe stelnicul, marele plaiu:
O patrie nouă sublimă, iubită,
De cântece plină din veacuri fugite –
Aici lumea – antică urmează-a ei traiu.
„Vezi steaua că munții şi ’ntoarse şi marea
Îmblând neclintită în vecinicu-i mers.
A anilor spaț le destină un soare:
La una-i mai mic şi la alta mai mare
Căci sorii scriu timpu ’n acest univers.
„Curând vom ajunge pe steaua senină,
Pe care în ceriuri numesc-o a mea.
De visuri, de umbre, de cântec e plină.
Curând vom intra în câmpia ei lină
Şi ’n urmă-ți pământul rămâne – o stea.

III

Magul rămas în munte, din el ieşi afară,
Pe-o piatră detunată el şede peste văi,
Priveşte.
— Codrii mângâiu cu vânt de primăvară
A lui frunte uscată, adâncii ochi ai săi.
Se suie ’n vârf de munte, o stea din cer coboară
O stea, vultur de aur, cu-aripele de foc,
Pe ea şezând călare, în infinit el sboară,
Stelele sclipeau sfinte şi ’n cale-i făceau loc.
Şi răsfirați în spațiu îngeri duceau în poale
A lumilor adânce şi blânde rugăciuni

Şi întinzând în vânturi aripele regale
L'a lumii trepte – albastre le duc şi le depun.
Pe magul cel puternic ei îl salută 'n cale,
El trece dus de steaua ce sboară ca un gând
Şi când veni sunt, mare, pe-a caosului vale
Dă drum stelei, s'aruncă în hăul fără fund.
De-asupra vedea stele şi de desuptu-i stele,
El sboară fără preget ca tunetul răsnit;
În sus, în dreapta, 'n stânga lanurile de stele
Dispar.
— El cade – un astru în caos asvârlit.
Căci la un punct albastru privirea-i ațintită:
L'a caosului margini un astru blând uşor;
Cale de mii de zile el cade 'ntr'o clipită,
Sboară ca gândul care l-aruncă în viitor.
Din ce în ce s'apropie de lumea depărtată,
O zi mai are încă ş' ajunge 'n luna lui.
Acolo el răsuflă de calea-i depărtată –
De pe-un munte a lunei aruncă ochii lui.
Cu ochii plini de lacrimi la acea stea priveşte
Ce lumina albastră mergându-şi drumul său;
Ce liniştită-i dânsa, în pace ea păşeşte,
O, cum iubesc eu steaua, unde m'am născut eu.
Mai e 'n tot universul o stea plină de pace,
Neturburată, vecinic de ură, de război;
În toate Creațiunea gura ei vecinic tace,
N'o bântuie griji rele, n'o bântuie nevoi.
„E-un om, care pe dânsa nefericit se ține
Dar nu-i nefericirea în stea, ci e în el,
Dar soartea lui schimba-voiu, din rău oiu face bine –
Cobor acum în astru-mi să-l mângâiu şi pe el".
Din vârf de munte 'n lună în spațiu iar s'aruncă,
În clipă – ajunge 'n norii ai astrului natal,

Cu – amor el îl priveşte, cu o privire lungă,
În funii lungi el rupe al nourilor voal.
L-întinde, l-împleteşte, din el îşi face scară,
O – aruncă – în zarea lungă de flutură în vânt,
Apoi pe ea cu 'ncetul bătrânul se coboară
Pe mare, care-şi mişcă mii valuri tremurând.
Din norii cei mai deşi el luase o bucată,
Îşi face din ea luntre, ce luneca pe val,
A mării unde – albastre alunecă 'nspumate
Şi-l duc în leagăn dulce, prin cânturi de pe mal.
Din insule bogate cu mari grădini de laur,
Lebede argintoase aripele 'ntinzând
Veneau sfâşiind apa la luntrea lui de aur
Şi se 'nhămau la dănsa şi o trăgeau cântând.
Bătrânu 'n manta-i albă înfăşurat visează
Iar lebede – argintoase luntrea bogată trag,
Al valurilor cântec pe el îl salutează –
Pe fruntea-i împletită e-o ramură de fag.
Plutind cu repejune sub palida lumină
A lunei, ţi se pare al mării Dumnezeu,
Cântat de îmmiirea valurilor senină
Şi îngânat de lebezi în dulce visul său.
Luntrea, un vis de aur, pânza albastră-a mării
O sfâşie – şi – aproape ea vine – acum de mal,
Un mal de pietre suie, de stânci frânte rebele,
Ce stau lovind cu poala în înspumatul val.
Acolo printre stânce bătrâne şi schelete,
Un templu în ruină, de apă înnecat,
Pe jumătate murii şi stâlpii şi-i înclină
Şi stă 'n curând să cadă de vreme sfărâmat.
În scorburi de părete trăieşte – un biet călugăr
Tânăr, frumos – dar însă ca umbra el e slab.
Din stânce năruite, din pietre şi din bulgări
Făcu cărări spre fundul al templului arab.

Acolo prigonit stă de visuri şi de gânduri.
Ce vrea nici el nu ştie, se chinuie ’nzădar,
Doarme pe-un pat de trenţe ce-i pus pe două scânduri,
Nu bea apă d’ izvoare, ci valul mării – amar.
Astfel el vrea viaţa s’o sfarme, s’o scurteze.
De ce? şi pentru cine el singur n’a ştiut.
Astfel se chinueşte în rugăciuni ascese
În câte-o biată arfă din arcul sfărâmat.
O arfă de aramă cu coarde ruginite,
El sbârnăie pe dânsa un cântec desolat.
Strune – amorţite tremur de mâna lui trezite.
El chiamă cu cântarea-i o umbră ce-a visat.
Ş’acum el sta în lună pe-o piatră risipită
Şi cântecu-i în noapte sbura mult dureros,
Părea c’aşteaptă-în aer pe umbra lui iubită
S’o vadă, astfel ochiu-i ţintea întunecos.
Magul pe-o piatră seacă din luntre se coboară.
Pe-a valurilor fugă el drumu-apoi îi dă –
Pe-o stânc’apoi se suie – pe-ascetul îl măsoară
Cu ochiul. Ca geniul văsduhului el stă.
Călugărul îl vede, arfa scapă din mână,
Pe buze-i trece-un zâmbet ascet, slăbit, amar,
El stânca lui o lasă, la mag încet el vine
Şi mâna lui o prinde – şi ’ntreabă cu glas rar:
— „Ce-ai mai făcut părinte... iar ai venit la mine.
Crezi tu c’o să mă mângâi pe mine? nu, în veci
Surd este al meu suflet l’a tale vorbe line
Cum stâncele la glasu-mi surde rămân şi reci.
„O vino colo ’n scorburi ca să-ţi arăt fereasta
Pe care umbra blândă ieri noaptea a venit
Prin stâlpi ’n prăbuşeală... prin arcuri sparte... Asta...
Pe-aici pe-o scară, de-aur ea blândă a intrat”.
— „De-aceea te-ai retras tu, îi zice magu’ atuncea,
Să trăieşti în ascese gândind la Dumnezeu,

Bând apa mării amară în negrele spelunce –
Ca să domini în tine ispita, geniul rău!...”
— „Ispită neagră dânsa?, un geniu rău, o, nu el
Răspunse trist şi dulce fantasticul ascet.
De-ar veni ceriul însuşi aceasta să mi-o spue,
De-ar spune-o dânsa însăşi – eu totuşi nu o cred.
„Aş crede mult mai iute că vrea să mă înşele,
Că vrea să-mi cerce-amorul adânc însă fatal,
De-aş spune numai chipul cum privirilor mele
S’arată – n’ai mai crede că-i geniu infernal.
Când ca un vis argenteu pluteşte blonda lună
Prin marea – albastră ’n ceruri, prin somnoroşii nori,
Când noaptea-i o regină lunatecă şi brună,
Când valuri lovesc ţărmii cu spumele răcori,
„Eu de pe stâlpul negru iau arfa de aramă,
Arfa a cărei sunet e turbur, tremurat,
Arfa care din pietre durerile le chiamă,
Din stâncile stârpite, din valu ’nfuriat...
„Şi cânt... Din valuri iese câte o rază frântă
Şi pietrele din ţărmuri îmi par a suspina.
Din nori străbate-o rază molatecă şi blândă,
O rază diamantă cu – albeaţa ei de nea.
„Şi raza mă iubeşte, mângâie a mea frunte
Cu-a ei lumină blândă – o muzică de vis
Din aer şi din mare cântului meu răspunde,
Cântec născut din ceruri şi-al mării crunt abis.
„La mijlocul de aer, în sfera de lumină,
Din frunte-mi se retrage raza cea de cristal,
Ea prinde chip şi formă, o formă diafanină,
Înger cu aripi albe, ca marmura de pal.
„Şi se coboară palid pe drumul razei sale
Şi se coboară – alene, cu cântecu-mi l’invoc
Şi haine argintie coprind membrele sale,
Prin păru-i flori albastre, pe frunte-o stea de foc.

„Eu stau uimit şi palid... mâna-mi involuntară
Se mişcă tremurândă pe coardele de fier,
Ce caută – al meu suflet în acea sfântă oară
De la turburii creeri în van eu samă cer.
„Cine-ar fi oare umbra aceea argintie
Ce vine la cântarea-mi când cu o rugă-o 'nvoc,
Când provocați de arfă-mi răspund valuri o mie,
În nopți când pricep scrisul al stelelor de foc?
„Cântând pe a mea arfă sălbatecă, vibrândă,
Am pus în ea o parte a sufletului meu.
E partea cea mai bună, mai pură şi mai sfântă
Ce într'o noapte albă, pe-o rază tremurândă
Părăsi lemnul putred, sburând la Dumnezeu.
„Când noaptea însă-i caldă, molatecă şi brună,
Atunci o chem din mare, atunci o chem din lună
Pe-acea parte iubită a sufletului meu
Şi ea venind prin noapte ca o rază de soare
Coboară pe-a mea frunte nebună visătoare,
Pân' se preface 'n chipul ce l-am visat mereu.
„Nu e vre o fantasmă nebună şi deşartă,
E o făptur' aievea, cu gând din gândul meu,
Dintr'un noian de raze am întrupat-o eu
Şi inima-mi o chiamă, gândirea-mi o desmiardă
Şi sufletul din mine e şi sufletul său.
„Tot ce-am gândit mai tânăr, tot ce-am cântat mai dulce,
Tot ce a fost în cântu-mi mai pur şi mai copil
S'a 'mpreunat în marea aerului steril
Cu razele a lunei ce 'n nori stă să se culce
Şi a format un înger frumos şi juvenil".
„Nebun ori eşti lunatec – bătrânul murmurează...
E visul tinereții, e sete de amor.
Îngerul tău e-o rază şi trupul ei un nor...
La cântecul tău eco răspunde plângător

Şi tu ’mpopulezi marea cu suflete de raze
Şi stelele de cântec le împli visător.
„Ia una câte una icoanele pălite,
Ia una câte una o und’, o stea de foc
Şi toate sunt nimica... când toate la un loc
Pot în tine visarea şi cântul să-l escite,
Mintea să-ţi strice poate al razelor blând joc,
Ce se ’mpreună ’n aer, care se sparg în nori,
Care răsfrâng în valuri spumânzi şi gemători”.
— „Şi dac’ar fi, ce-mi pasă? Chiar pala nebunie
Se poate că trezită, a ’nfipt ochii cumpliţi
În fruntea-mi veştezită, în creeri rătăciţi
Şi ’n jurul ochilor mei gravă ca la stafie
Afunde şi teribili, lungi cearcăne de plumb?
Fie aşa-eu nu zic... Şi totuşi nebunia
Cum e, cu chipul dulce, cu care m’a coprins
Îmi place – cum îmi place visul de raze nins,
Îmi place cum îmi place o umbră argintie.
Tu cugeţi. Cugetarea cu raze reci pătrunde,
Loveşte chipul dulce creat de fantasie
Şi acest chip devine palid ca o stafie
Şi’ndată ce-l priveşti tu el stă să se confunde
Cu locul de-unde vine, cu norii ori cu unde.
Dar eu... eu nu sunt astfel... Mie-mi place visarea.
Fie ca chiar un basmu, numai fie frumos,
Înger c’ochi mari albaştri, cu chipul luminos...
Şi iert că el se stinge, cum aprind lumânarea.
Căci n’o aprind... din contră... Ca cel ce-i place – un vis
Şi chiar trezit de friguri el ţine ochiu ’nchis
Ca mai departe visul frumos să îl viseze,
Asemenea uit lumea şi eu... sunt bucuros
De pot prelungi încă visul meu radios.
De n’ar fugi ’nfidelul... O de ar sta mereu
Să oglindez într-însul adânc sufletul meu

Cu cântecu-mi ferice, simțirea să-i desmierd
Şi ’n ochii mari şi bolnavi ființa să mi-o pierd...
De n’ar fugi!... dar fuge... Fuge cum luna plină
Încearcă după codri greu capul de-l înclină
Şi fuge şi se duce pe-o rază iar în sus,
Se pierde în ruina castelului sdrobit...
E sufletul meu palid, e sufletul meu dus
Ce părăseşte lumea de cer ademenit.
.....
„O, de-aş muri odată... Cu corpul meu de plumb
Să simt cum morții aspre molatec eu sucumb
Iar sufletul... o parte ce ’n mine-a mai rămas
Să sboare – unde -l aşteaptă amorul în estas,
Să’ sboare unde partea-i cea junǎ, dulce, pală
Pluteşte printre stele... iar stelele-i esală
Un corp de raze blonde... Căci am pluti ’mpreună
Prin norii cei lunateci, prin stelele ce sună
Şi ne-am dori cum raza doreşte-o altă rază,
Una în brațul altei lumină fac frumoasă.
Dar nu se poate încă... căci corpul meu de lut
Un sclav greoiu şi rece – e sclav – dar e astut.
Mă ține ’n pieptul bolnav... şi ’n brațul încă tare,
Când sufletul meu liber vrea să s’arunce ’n mare
Să scape d’el odată...
În astfel de momente mă speriu eu de mine.
O, de ar fi o moarte, fără ca eu să mor,
Eu aş cuprinde-o ’n brațe şi aş strânge-o cu dor”.
Magul adânc gândeşte şi ’n minte-şi desfăşoară
Soartea omului care l-avea ’naintea sa.
Sărac, uimit fusese în lume – odinioară
Dar gândul lui puternic viața-i apăsa.
Acest cap trist şi palid coroana vrea să poarte
Şi azi pe el se vede un negru comanac.
Aceşti umeri voit-au să duc’ a lumei soarte

Şi azi acopăr trenţe şi rasa de şieac
Şi capu – acest ce ’n perini de tron ar fi dictat moarte
Azi doarme ’n pat de trenţe, drept perină un sac,
Picioarelor rănite ’n sandale îi-era dor
De salele de marmuri, de-a tronului covor.
Desculţ îmbla pe uliţi, de visuri mintea plină
Şi ’n lungele-i miserii, ca ’n mare cufundat,
Visa că ’ntreaga lume la dânsul o să vină,
Că el de lumea ’ntreagă va fi încoronat.
Coroane el împarte la regi.
— Şi la regine,
Iubindu-le ’ngenunche. Palate – a ridicat
Femeilor ce viaţa şi-o ’nchină la plăceri,
Ce trupul de zăpadă şi-l scaldă ’n negru păr.
Dar foaea se întoarse... Cu greaţă şi scârbire
Îi păru – atunci că lumea e toată joc de cărţi.
Atunci el se retrage în muri de mănăstire
Şi capul şi-l cufundă ’ntr’a lumei sfinte cărţi.
Pe murii în risipă o candelă subţire
Chilia înnegrită lumină. Şi prin părţi
Necunoscute-a lumii gândirea lui pribeagă
Străbate cu – aripi mândre nemărginirea ’ntreagă.
În van pune pe suflet greoile cătuşe
De gânduri uriaşe, de ’nalte rugăciuni.
În van în a lui urmă a ’nchis a lumei uşă
La visele ei turburi, cu mari deşertăciuni;
Pe focul cugetării a presurat cenuşă,
Ci sub cenuş’ ard încă consumători cărbuni.
Atunci visul măririi s’a şterge ’n a lui gând
Când peste spuza sură se va turna pământ.
Atunci claustrul îl fuge – şi ’n ţărmuri sterpi de mare
Se trage să găsească liniştea-i ce s’a dus,
Dar vai! ş’acolo l urmă visările-i amare
Căci lumea cu-a ei visuri gândirea i-au supus.

Aici însă visarea-i e adânc – omorâtoare
Căci în chip de femee s'arată 'n aer sus.
Lumeşti gânduri într' alt chip împleau sufletul său.
El cugeta la toate, ci nu – la Dumnezeu.
Pe noaptea-i sufletească, tainică, rece, stinsă,
Căzu ploae de raze cu cer senin şi dalb
Şi sufletu-i se împle iar cu icoane – aprinse,
O auroră-l împle cu aeru-i rozalb.
Din cer cade a lene o dulce stea desprinsă
Şi se preface 'n înger, plâns de iubire, alb,
Şi 'n inimă-i aude un dulce glas de-argint
Ca sunetu – unui clopot prin noapte aiurind.
Magul îşi răsgândeşte-a călugărului soarte!
„E – aevea acea ființă, visele-ți nu te mint
Dar nu-i aci în lume... E sufletu – unei moarte
Pe care 'nsă eu însumi pot ca să-l reaprind.
Pot s'o topesc în forma de lut care s'o poarte
Şi idealu – eteric în lut eu pot să-l prind,
Dar nu aici.
— Aicea de viață n'are parte;
Vom merge 'n lumea unde trăeşte mai departe".